

A GRUBU SEYAHAT ACENTALARI TARAFINDAN KULLANILAN FİNANSMAN KAYNAKLARININ İNCELENMESİ: KUŞADASI ÖRNEĞİ

Eda AVCI ¹

ÖZ

Seyahat acentaları, turistik ürünler ile tüketicilere arasında aracılık eden ve çeşitli işlevleriyle ülke ekonomisine ve tanıtımına katkı sağlayan önemli işletmelerdir. Turizm endüstrisinde önemli bir yere sahip olan seyahat acentaları, kuruluş aşamasında büyük yatırımlar gerektiren işletmeler olmamasına rağmen, faaliyet süreleri boyunca turizm piyasasının zorlu rekabet ortamında üstünlük ve devamlılık sağlayabilmek için çeşitli finansman kaynaklarına ihtiyaç duymaktadır. Seyahat acentaları için, hangi finansman kaynaklarını kullanacağı konusu, işletmenin varlığını devam ettirebilmesi açısından hayati önem taşımaktadır. Bu nedenle araştırmanın ana amacı, A grubu seyahat acentaları tarafından kullanılan finansman kaynaklarının ve kullanılma nedenlerinin belirlenmesidir. Araştırma, bir probleme ilişkin durumu ortaya koyması bakımından betimsel bir çalışmadır. Bu nedenle araştırmada yöntem olarak niteliksel araştırma kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini, Kuşadası'nda bulunan A grubu seyahat acentaları oluşturmaktadır. Araştırma verisi, belirlenen örneklem ile gerçekleştirilen yarı yapılandırılmış görüşmeler ile elde edilmiştir. Elde edilen veri içerik analiz yöntemi ile incelenmiş ve A grubu seyahat acentaları tarafından kullanılan uzun vadeli fon kaynaklarının diğer işletmeler ile aynı, kısa ve orta vadeli fon kaynaklarının ise diğer işletmelerden farklı olduğu bulgulanmıştır..

Anahtar Kelimeler: A Grubu Seyahat Acentaları, Kısa ve Orta Vadeli Finansman Kaynakları, Uzun Vadeli Finansman Kaynakları, Kuşadası.

¹ Öğretim Görevlisi, Dokuz Eylül Üniversitesi Efes Meslek Yüksekokulu, eda.avci(at)deu.edu.tr

THE EXAMINATION OF THE FINANCIAL RESOURCES OF THE A GROUP TRAVEL AGENCIES: A STUDY in KUSADASI

ABSTRACT

The travel agencies are important companies which mediate between touristic products and consumers and contribute to the economy and the promotion of a country with their various functions. The travel agencies which dominate an important place in tourism industry, need various financial resources to have superiority and continuity in challenging competitive environment of the market during their duration of activity although they do not require a great investment during their establishment phase. For travel agencies, the issue of which financial resources to be used has the vital role to sustain their existence. For this reason, the main purpose of this research is to determine the financial resources used by A group travel agencies and the reasons for use. The research is a descriptive study as presenting a situation related to a problem. Therefore, the qualitative research has been used in this study as method. Sample of the research is composed by A group travel agencies based in Kusadasi. The research data has been obtained through semi-structured interviews carried out with the specified sample. The obtained data have been analyzed by the content analyses method and it has been found out that the long term funding resources used by A group travel agencies are same with the other businesses and the short and medium term funding resources are different than the other businesses.

Keywords: A Group Travel Agencies, Short and Medium Term, Financial Resources, Long Term Financial Resources Kusadasi.

Avcı, Eda. "A Grubu Seyahat Acentaları Tarafından Kullanılan Finansman Kaynaklarının İncelenmesi: Kuşadası Örneği". *ulakbilge* 5. 15 (2017): 1437-1455

Avcı, E. (2017). A Grubu Seyahat Acentaları Tarafından Kullanılan Finansman Kaynaklarının İncelenmesi: Kuşadası Örneği. *ulakbilge*, 5 (15), s.1437-1455.

Giriş

Finansal yönetim, temel olarak ekonomik değer yaratmak, bazı varlıkları bir araya getirmek, bunları korumak ve söz konusu varlıkları en verimli biçimde kullanarak büyüme konuları ile ilgilenmektedir. Diğer bir deyişle, finansal yönetim yeni bir ürün üretmek, yatırım yapmak, dış kaynaklardan borç temin etmek ve işletme varlıklarını kullanmak gibi önemli konulara karar vermektedir (Titman vd. 2003: 2).

Finansman yöneticisinin esas görevi, “uzun yıllar işletmelere fon sağlamak” olarak belirtilmektedir. Özellikle günümüz sermaye piyasasında yaşanan kısıtlılar nedeniyle, işletmeye uygun finansman kaynaklarının belirlenmesi ve fonların sağlanması, işletmenin varlığını devam ettirebilmesi için hayati önem taşımaktadır. Bu nedenle, söz konusu konularda karar vermek, finansman yöneticisinin en önemli görevi olarak kabul edilmektedir. İşletmelerin kullanabilecekleri fonları, kaynaklarına ya da vadelerine göre incelemek mümkündür. Eğer fonlar, sermaye kaynağına göre incelenecek ise, öz kaynak, yabancı kaynak ve oto finansman olarak, vadelerine göre incelenecek ise kısa vadeli, orta vadeli ve uzun vadeli kaynaklar olarak sınıflandırılabilir (Ceylan, 1985; 81). Kısa ve orta vadeli fonlar işletmelerin genellikle bir yılda geri ödemek amacıyla kullandıkları borçları ifade etmektedir (İşeri, 2005). Uzun vadeli fon kaynakları ise genellikle işletmelerde beş yıldan fazla kullanılan fon kaynaklarını içermektedir (Aypek, 1998; 28).

Diğer işletmeler gibi turizm işletmeleri de gerek kuruluş gerek işletme aşamasında çeşitli finansman kaynaklarına ihtiyaç duymaktadırlar. Turizm işletmeleri özellikle çok yönlü olmaları, düşük karlılık ile çalışmaları, istikrarsız satış hacmine sahip olmaları, emek yoğun ve sermaye yoğun işletmeler olmaları gibi nedenlerle finansal konularda birçok zorluk yaşamaktadırlar (Agnes ve Lattin, 2007; 8).

Philips ve Moutinho’ya (1998) göre günümüzde turizm işletmeleri daha önceki yıllarla karşılaştırıldığında daha sert bir rekabet ortamı ile karşı karşıyadır ve bu rekabet gelecekte daha da artarak devam edecektir. İç ve dış olumsuzluklar nedeniyle rekabete karşı koyamayan işletmelerin karşılaştığı finansal sorunlar artmakta ve bu durum işletmelerin piyasadan çekilmesine kadar gidebilmektedir. Finansal sorunlar nedeniyle başarısızlıkla karşılaşan turizm işletmelerinin sayıca artması, ülke ekonomisini ve yatırım yapmak isteyen girişimcileri olumsuz etkilemekle birlikte, turizm işletmelerinin istihdam ettiği işgücünü azaltması ile işsiz sayısı da artmaktadır. Ayrıca mali açıdan olumsuzluk yaşayan işletmeler, eğitilmiş işgücü yerine niteliksiz işgücünü maliyeti düşürmek amacıyla bu dönemlerde tercih

etmekte, bu durum ise hizmet kalitesinin düşmesine dolayısıyla uzun dönemde işletmenin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır (Türksoy, 2007). Dolayısıyla başarılı bir finansal yönetim turizm işletmeleri için bir ihtiyaçtan çok bir zorunluluktur.

Turizmin gelişmesini sağlamak, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerine katkıda bulunmak, yeni turizm destinasyonları üretmek ve hizmete sunmak, fiyat seçenekleri yaratmak, ürün maliyetlerini aşağı çekmek, tüketicilere danışmanlık yapmak ve bilgilendirmek (Mısırlı, 2006; 37-38) gibi rolleri ile turizm endüstrisinin önemli dinamiklerinden biri olan seyahat acentaları ise özellikle kuruluş aşamasında, mobilya ve ekipman alımları, işletme belgesi ve TÜR SAB üyelik harcı, personel, kira ve yıllık işletme giderleri kalemi içinde yer alan birçok konu için çeşitli fon kaynaklarına ihtiyaç duymaktadır. Dolayısıyla bir seyahat acentasının kuruluş ve işletme giderlerinin iyi bir şekilde hesaplanması, işletme bütçesinin bu doğrultuda hazırlanması ve gerekli olan fonun hangi kaynaktan temin edileceğinin belirlenmesi işletme başarısı açısından oldukça önemlidir. Seyahat acentaları da, diğer tüm işletmeler gibi kuruluş ve işletme aşamasında iyi bir finansal yönetime ihtiyaç duymaktadırlar (Çolakoğlu ve Çolakoğlu, 2007; 100-106).

İlgili literatür incelendiğinde seyahat acentalarının sınıflandırılması ile ilgili çeşitli yaklaşımlar olduğu görülmektedir. Yasal sınıflandırmaya göre ise, seyahat acentaları A, B ve C grubu acentalar olarak sınıflandırılmaktadır (İçöz, 2009: 87). A grubu seyahat acentaları, tüm seyahat acentacılığı hizmetlerini görebilirken, B grubu seyahat acentaları, ulaştırma araçlarının biletlerini ve A grubu acentalar tarafından düzenlenen turların biletlerini satabilmektedir. C grubu acentalar ise, yalnızca Türk vatandaşlarına yurt içi turlar düzenleyebilmektedir (Çolakoğlu ve Çolakoğlu, 2007: 20).

Bu araştırmanın ana amacı, seyahat sektörünün önemli dinamiklerinden biri olan A grubu seyahat acentalarının ihtiyaç duydukları likiditeyi hangi fon kaynaklarından, hangi gerekçelerle sağladıklarının belirlenmesidir. Araştırma kısa ve orta vadeli fon kaynaklarının irdelendiği literatür ve Kuşadası'nda bulunan A grubu seyahat acentaları ile yapılan yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile oluşturulan verinin incelendiği bölümlerden oluşmaktadır. Araştırmanın sonuç kısmında ise, elde edilen bulgular değerlendirilerek, konuya ilişkin öneriler sunulmuştur.

İşletmeler Tarafından Kullanılan Kısa, Orta ve Uzun Vadeli Finansman Kaynakları

Finansal bilgi ve beceriler, sayıların ne anlama geldiğinin öğrenilmesi ile başlamakta ve bu sayılardan elde edilen bilgilerin işletmenin geliştirilmesi amacıyla değerlendirmesi ile devam etmektedir. Diğer bir deyişle finansal bilgi ve beceriler, işletmedeki yönetim kademesinin finansal raporlarda yer alan her türlü bilgiyi yorumlayabilmesini ifade etmektedir (Hales, 2005; 8). Finansal yönetimin en temel amacı, işletmelerin refah seviyesinin en üst noktaya taşınması sağlamaktır. Aynı zamanda işletmenin sahip olduğu hisse senedi fiyatlarının maksimizasyonunu da ifade eden bu artış, risk- denetim getiri dengesinin sağlanması, paranın zaman değerinin hesaplanması, nakit akışının kardan daha önemli tutulması, yoğun rekabet ortamında karlı projelerin bulunması, sermaye piyasasının özelliklerinin bilinmesi ve vergi politikalarının takip edilmesi gibi temel ilkeler ile gerçekleşmektedir. Söz konusu ilkeler çerçevesinde, işletme için gerekli olan fonlar kısa ve orta vadeli ve uzun vadeli kaynaklardan karşılanabilmekte ve finansal yönetimim bu konuda alacağı kararlar işletmenin refah seviyesini doğrudan ilgilendirmektedir (Akmeşe, 2016; 192-194).

Kısa ve orta vadeli fonlar işletmelerin bir yıl içinde geri ödemek amacıyla kullandıkları borçları ifade etmektedir. Kısa ve orta vadeli fonlar genellikle döner varlıkların finansmanı için kullanılmaktadır. Döner varlıklar, bir yıl ya da normal faaliyet dönemi içerisinde paraya çevrilmesi ya da kendilerinden yararlanılması beklenen varlıkları temsil eden hesaplardan oluşan varlıklardır (İşeri, 2005).

İşletmelerin kullanacakları kısa ve orta vadeli fon tutarını etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. Örneğin, işletmenin toplam varlıklarının önemli bir bölümünü döner varlıklar oluşturuyorsa, işletmenin kullanacağı kısa ve orta vadeli fon miktarı artmaktadır. Özellikle mevsimlik değişimler, işletme varlıklarının yapısı, kaynakların maliyeti, başka seçeneklerin yokluğu gibi faktörler de kısa ve orta vadeli fon tutarını belirleyen önemli faktörlerdir (Tuller, 1994; 35).

İşletmelerin kullanabilecekleri ticari krediler, banka kredileri, stoklar karşılığı kısa vadeli krediler, sigorta şirketlerinin orta vadeli kredileri, makine ve teçhizat karşılığı orta vadeli krediler ve kiralama yoluyla sağlanan krediler olmak üzere birçok kısa ve orta vadeli fon kaynağı bulunmaktadır (Donaldson, 1971: 204).

Ticari krediler, işletmenin satıcıları tarafından sağlanan ve hemen hemen bütün işletmeler tarafından kullanılan bir fon kaynağı çeşididir. Gelişmiş ya da gelişmekte olan ekonomilerde satıcılar genellikle malların karşılığının tamamını

hemen istemezler. Dolayısıyla herhangi bir ödeme yapılmadan malların teslim edilmesi sonucu, alıcıya satıcı tarafından fon sağlanmış olur. Bu şekilde sağlanan krediler, işlemler açısından ticari kredi olarak nitelendirilmektedir (Donaldson, 1971: 204).

Banka kredileri ise, çoğunlukla işletmelerin borçlanma konusunda ilk başvurdukları kredi çeşitleridir. Ancak günümüzde var olan çeşitli finansman alternatifleri, bazı durumlarda bankalara göre daha uygun koşullarda kaynak sağlamakla birlikte, ihracat finansmanı gibi konularda banka garantisinin aranıyor olması, banka kredilerinin işletmeler açısından tercih edilirliğini arttırmaktadır. Diğer yandan, bankadan borçlanmanın, şube ağının fazla olması nedeniyle uzak coğrafi noktalarda bile ulaşılabilir olması ve kredi kullanılması karşılığında işletmeye finansal ihtiyaçlarına yönelik çeşitli hizmetler sunması gibi avantajları da bulunmaktadır (Zarakolu, 1999: 58).

İyi bir finansman yönetimi, bankaların çağdaş ürün ve hizmetlerini, işletme verimliliğini artırmak, finansman sürelerini kısaltmak, müşteri risklerini azaltmak, yeni müşteriler kazanmak, iç denetim kalitesini arttırmak ve hizmet kalitesini yükseltmek yönünde kullanılmasına dikkat etmektedir (Weston, Besley ve Brigham, 1993: 102).

Bankalar, genellikle kredi verdiklerinde üstlenecekleri risk karşılığında işletmelerden bir güvence istemektedirler. Öncelikle işletme ile ilgili detaylı bilgiler edinip, daha sonra şartların uygun olması durumunda kredi verme yoluna girmektedirler. Bankaların işletmelere açtıkları kısa vadeli krediler, avans kredisi, cari hesap kredisi, senet iskontosu, açık kredi, kefalet karşılığı kredi, teminat karşılığı kredi, akreditif kredisi, teminat ve kefalet mektupları gibi kısa sürede geri ödenecek olan kredilerdir (Ceylan, 1985: 84).

İşletmelerin kullandıkları diğer kısa vadeli kredi türü ise stoklar karşılığı verilen kısa vadeli kredilerdir. Stoklar işletmelerin döner varlıkları içinde önemli bir yer tutan likit varlıklardır. Bu nedenle girişimciler sahip oldukları stokları, kısa vadeli fon gereksinimlerinde karşılık göstererek kullanabilmektedirler. Eğer işletmenin stok durumu, kredi verenler için hemen pazarlanabilecek mallar konumunda ise, kredi kurumları stokların varlığına göre işletme için teminatsız kredi açabilmektedir. Bununla birlikte, kredi verenler için malın fiziki özelliği de kredi verilmesinde önemli bir etkidir. Dolayısıyla kredi verenler vade içinde bozulmayan, pazarlanabilir ve fiyatı değişmeyen mallara sahip işletmelere borç vermeyi daha çok tercih etmektedir (Van Horne, 2000: 528).

İşletmeler için fon sağlayan diğer bir kurum ise sigorta şirketleridir. Sigorta şirketleri de diğer kredi veren kurumlar gibi ellerindeki fonları işletmelere vermek istemekle birlikte, üstlendikleri riski minimize etmek için bankaların aldıkları önlemlere benzer önlemler almaktadır. Diğer yandan vade ve faiz konusunda sigorta şirketleri ile bankalar arasında farklılıklar da bulunmaktadır. Genellikle orta vadeli fonlar bir ile on yıl arası vadeli iken, sigorta şirketlerinin orta vadeli fonlarının vadesi on yılı aşmaktadır. Sigorta şirketlerinin verdikleri kredilerin faiz oranları da banka kredilerine göre yüksektir. Sigorta şirketleri için orta vadeli krediler birer yatırım kaynağıdır. Bu nedenle yatırımın risk ve vadesi ile verilen fonun maliyetinin uygun bir getirisi olmasına dikkat etmektedirler (Smith ve Smith, 2000: 532).

İşletmeler için gerekli olan kısa ve uzun vadeli fon kaynağının sağlanmasının diğer bir yolu ise, işletmenin sahip olduğu makine ve teçhizatları rehin göstermesi karşılığında sağladığı kredilerdir. Eğer işletme pazarlanabilir makine ve teçhizata sahip ise bunları teminat göstererek kredi sağlayabilmektedir. Makine ve teçhizat karşılığı fon sağlamadaki en önemli nokta, teminat olarak gösterilen makine ve teçhizatın pazarlanabilir olmasıdır. Çünkü makine ve teçhizatın kalitesine bağlı olarak, pazar değerinin belli bir yüzdesi işletmeye kredi olarak verilmektedir. Genellikle kredinin geri ödenmesi makine ve teçhizatın amortismanı yani yıpranma payı göz önüne alınarak yapılmaktadır (Weston, Besley ve Brigham, 1993: 455).

Makine ve teçhizat kredileri, kredi kullanan işletmenin ödeme güçlüğü yaşaması durumunda, söz konusu makine ve teçhizatın satılabilmesi amacıyla satıcıyla alıcı arasında yapılan anlaşmalarla güvence altına alınmaktadır. Böylece kredi sağlayan alacağını bu yolla tahsil ederek üstlendiği riski azaltmaktadır (Ceylan, 2002: 56).

İşletmeler için diğer bir borçlanma yolu ise sermaye mallarının kiralınması yoluyla sağlanan fon kaynağıdır. İşletmenin böyle bir kaynaktan fon sağlaması durumunda ise, malını kiraya veren mal sahibi ve kiracı arasında bir anlaşma yapılmaktadır. Yapılan anlaşmaya göre, kiralanan varlığın kiralama süresi genellikle o varlığın ekonomik ömrü ile orantılıdır. Yapılan kira ödemeleri toplamda varlığın satın alma fiyatını aşmakla birlikte, işletmeler kiralama yoluyla normal şartlarda ulaşamayacakları üretim seviyelerine ulaşabildikleri için bu yolu sıklıkla tercih etmektedirler. İşletmeler tarafından en çok tercih edilen kiralama türü ise finansal kiralama ve faaliyet ya da hizmet kiralamasıdır (Uludağ ve Arıcan, 2001: 421).

Uzun vadeli fon kaynakları, beş yıldan daha uzun sürede geri ödenecek olan kaynakları içermektedir. İşletme içi ve işletme dışı kaynaklardan sağlanabilen uzun vadeli fonlar, özellikle işletmelerin sabit varlıklarının finansmanı için

kullanılmaktadır. Bu nedenle uzun vadeli fon kaynakları ile sermaye piyasası arasında güçlü bir ilişkinin varlığından söz edilmektedir (Aypek, 1998; 28).

İşletmelerin kullandığı uzun vadeli fonlar, öz kaynaklardan sağlanan uzun vadeli fonlar, dış kaynaklardan sağlanan uzun vadeli fonlar ve oto finansman olmak üzere üç grupta incelenmektedir (Aypek, 1998: 29).

Öz kaynaklardan sağlanan uzun vadeli fonlar, işletme sahibi ya da ortakları tarafından kuruluş sırasında ya da daha sonra konulmuş ve öz kaynaklardan sağlanmış olan sermayedir. Öz kaynaklardan sağlanan sermayenin miktarı ve bileşimi, işletmenin içinde bulunduğu endüstri, işletmenin büyüklüğü ve örgüt şekli, yöneticilerin davranışları, para ve sermaye piyasasının durumu, dışarıdan kredi bulma olanaklarının derecesi gibi çeşitli etkenlere bağlıdır. İşletmenin öz sermayesi, kredi verenlerin alacaklarına karşılık bir güvence olması açısından işletme için oldukça önemlidir (Stern ve Chew; 1992: 242).

Bir işletmenin öz sermayesi, iktisadi varlıkların elde edilmesi için kaynak olduğu gibi, işletmeye borç verenler için de emniyet niteliği taşımaktadır. Bir işletmenin toplam kaynakları içinde, öz sermayenin oranı düşük ise, söz konusu işletme kredi verenler açısından riskli olarak değerlendirilmektedir. Diğer yandan işletme büyük ölçüde öz sermaye ile finanse edilmiş ise, söz konusu işletme kredi verenler açısından emniyet payı yüksek olarak değerlendirilmektedir (Berk, 2000: 41).

Tanınmayan ve yeni kurulmuş bir işletme için sermaye piyasasından yararlanmak oldukça zordur. Bu nedenle, bu tür işletmeler için en önemli uzun vadeli fon kaynağı kendi öz varlıklarıdır. Ayrıca işletmeler öz kaynaklarını kullandığı durumlarda, bu fonlar karşılığında sabit bir ödeme yapma zorunluluğunun olmaması, bu şekilde sağlanan fonların kullanımının zamanla sınırlı olmaması, işletmenin, kredi koşulları yönünden pazarlık gücüne sahip olması, öz sermaye sahiplerinin yönetimde söz hakkına sahip olması gibi birçok avantajdan yararlanmaktadır (Fabozzi, 1996: 81).

Diğer yandan, işletmeye yeni ortak alınmasıyla mevcut ortakların oy haklarını bölünmesi, yeni ortakların net karın paylaşılmasında mevcut ortaklarla eş haklara sahip olması, kar payı, tahvil faizi gibi vergi matrahlarının işletme gideri olarak düşülememesi, öz kaynaklardan yararlanmanın dezavantajları olarak ortaya çıkmaktadır (Fabozzi, 1996: 82).

İşletmelerin kullandığı uzun vadeli fon kaynaklarından bir diğer ise, dış kaynaklardan sağlanan ticari banka kredileri ve tahvil ihracı ile sağlanan fon

kaynaklarıdır. İşletmeler, gerekli olan uzun vadeli fonu, işletmeye yeni bir ortak ekleyerek sermaye yaratmak yerine dış bir kaynaktan temin etmesi ile yönetimin paylaşılmaması açısından avantaj elde etmektedir. Ayrıca gerekli olan fonun dış kaynaklardan temin edilmesi durumunda, kredi için yapılan ödemelerin vergi matrahından gider olarak düşülmesi ve faiz ödemelerinin ortaklara kar payı ödemekten daha ucuz olması gibi avantajları da bulunmaktadır. İşletmenin dış kaynaklardan fon temin etmesi durumda sağlayacağı diğer bir önemli avantaj ise, öz sermaye karlılığının artırılabilmesidir. Ancak bu durum, vergi öncesi karda meydana gelen değişikliğin, adi hisse senedi başına düşen kazanç üzerindeki etkisinin belirlenmesinde kullanılan finansal kaldıraç olumlu çalışması ile gerçekleşmektedir (Fisch, 1997: 17).

Diğer yandan, faiz ödemelerinin işletmenin likiditesini bozabilmesi ve kullanılan kredi maliyetlerinin kredi oranı ile birlikte artıyor olması, dış kaynaklardan sağlanan uzun vadeli fonların işletme için oluşturduğu dezavantajlar olarak gösterilmektedir (Fisch, 1997: 18).

İşletmeler için önemli diğer bir uzun vadeli fon kaynağı ise, şirketlerin kendi öz sermayeleri ve bu sermaye ile elde edilen kârların oluşturduğu oto finansmandır. Girişimci işletmenin kurulabilmesi için ortaya bir sermaye koymakta ve işletme faaliyetleri sonucu elde edilen geliri almak yerine tekrar işletmeye geri koyarak, işletme için oto finansman sağlamaktadır. Oto finansman sayesinde işletmeler, herhangi bir dış kaynağa başvurmaksızın kendi içindeki kaynaklardan fon yaratabilmektedir. Bu nedenle oto finansman, özellikle işletmelerin kuruluş aşamasında, borçlanabilmek için yeterli geri ödeme gücünün ya da yeterli teminatının bulunmaması durumunda sıkça başvurdukları önemli bir kaynaktır (Mengütürk, 1994: 15).

Oto finansman, açık oto finansman ve gizli oto finansman olmak üzere iki şekilde yapılabilmektedir. Açık oto finansman, elde edilen karın bireysel işletmeler ile şahıs işletmelerinde sermaye hesaplarında tutulması ve anonim şirketlerinde ise akçe hesaplarına geçirilmesi ile yapılmaktadır. Gizli oto finansman ise, gizli yedek akçe ayrılması yoluyla yapılmaktadır. Gizli yedekler, genellikle aktif değerlerin olduğundan düşük, amortisman oranlarının, şüpheli alacakların ya da pasifteki borçların ise yüksek gösterilmesinden kaynaklanmaktadır (Willner, 1996).

Günümüzde büyük endüstri işletmeleri finansman gereksinimlerinin büyük bir bölümünü, işletmelerin finansal bağımsızlıklarını arttırması ve kredi verenler için emniyet görevi görmesi nedeniyle oto finansman yolu ile karşılamaktadır. İşletmelerin oto finansman yolu ile fon yaratması genellikle yararlı bir yol olarak

görölmekle birlikte, oto finansmanın gereğinden fazla kullanılması durumunda bazı dezavantajlar oluşabileceğine de dikkat çekilmektedir (Işıklar, 2000: 75).

Yöntem

Ana amacı, A grubu Seyahat Acentaları tarafından kullanılan finansman kaynaklarının ve kullanım nedenlerinin belirlenmesi olan bu araştırma, bir probleme ilişkin durumu ortaya koyan betimsel bir çalışma niteliğindedir. Bu nedenle araştırmada, yöntem olarak “neden?, nasıl?” gibi sorulara yanıt verebilen niteliksel araştırma kullanılmıştır. Araştırmanın ana problemi “ A grubu seyahat acentaları tarafından kullanılan finansman kaynakları ve gerekçeleri nelerdir?” olarak belirlenmiştir. Araştırmanın ana problemi doğrultusunda belirlenen alt problemleri ise aşağıdaki gibidir.

- A grubu seyahat acentaları tarafından kullanılan kısa ve orta vadeli fon kaynakları nelerdir?

- A grubu seyahat acentaları tarafından kullanılan uzun vadeli fon kaynakları nelerdir?

- A grubu seyahat acentaları tarafından kullanılan kısa, orta ve uzun vadeli fon kaynaklarının kullanılma nedenleri nelerdir?

Araştırmada veri toplama tekniği olarak, yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. Bu doğrultuda oluşturulan görüşme soruları ile katılımcılara, finansman kaynağı olarak kullandıkları kısa, orta ve uzun vadeli fon kaynakları ve bu kaynakları kullanma ya da kullanmama nedenleri ile ilgili bir dizi sorular sorulmuştur. Yarı yapılandırılmış görüşmeler ile elde edilen veri, içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir.

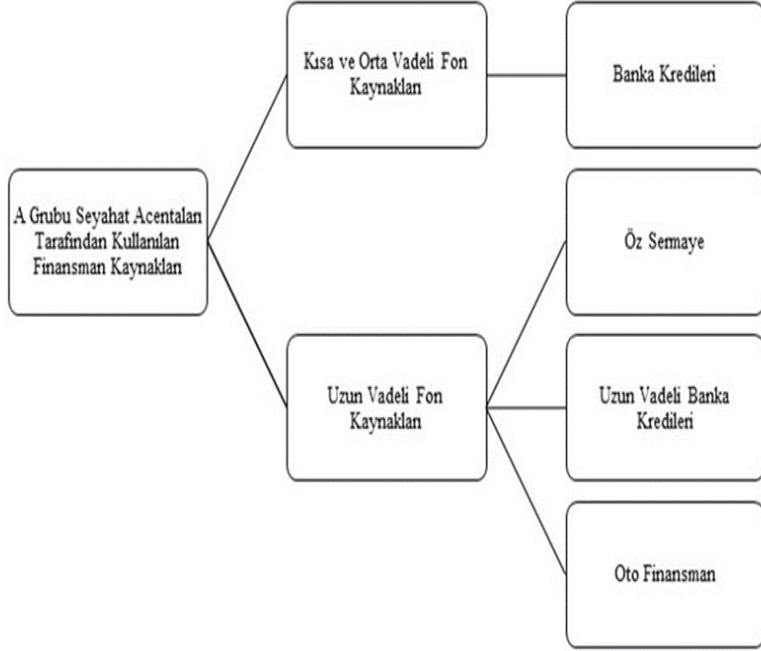
Araştırmanın örneklemini Kuşadası’nda faaliyet gösteren A grubu seyahat acentaları oluşturmaktadır. Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB) verilerine göre 2016 yılında Kuşadası’nda A Grubu 140 adet seyahat acentası yer almaktadır (www.tursab.org.tr). Araştırma örneklemini olarak belirlenen seyahat acentaları ile telefon aracılığı ile iletişime geçilmeye çalışılmış, ancak araştırmanın Ekim-Aralık aylarını kapsayan düşük sezon olarak adlandırılan bir dönemde yapılmış olması ve ülkede yaşanan olumsuzlukların turizm endüstrisini oldukça fazla etkilemesi nedeniyle, ancak 78 adet seyahat acentasına ulaşılabilmekmiştir. Ulaşılan seyahat acentalarının ise, acenta yetkilisinin finansman kaynakları ile ilgili bilgi vermek istememesi, acentanın birçok şubeye sahip olması sonucu finansal yönetim departmanının başka şubede bulunması ve düşük sezon nedeniyle finansal

konulardan sorumlu kişinin acentada bulunmaması gibi nedenlerle ancak 20'sinden geçerli veri elde edilebilmiştir.

Araştırmada yöntem olarak nitel araştırma seçilmesi nedeniyle, araştırmanın amacına uygun olan ve örneklemini temsil eden 20 adet acentanın, veri elde etmek için yeterli olduğu düşünülmüştür. Nitel araştırmalar genellikle küçük bir örneklemele yapılan çalışmalardır ve örneklemin belirlenmesinde katılımcıların evreni temsil etmeleri değil amaca uygun olarak seçilmiş olmaları önemlidir (Tanyaş, 2014). Dolayısıyla, araştırma kapsamına dâhil edilen seyahat acentalarının, A grubu olmaları ile evreni temsil ettiği ve Kuşadası'nda bulunmaları ile de araştırmanın amacına uygun olduğu söylenebilir.

Bulgular

Araştırmanın ana problemi doğrultusunda oluşturulan yarı yapılandırılmış görüşme sorularına verilen yanıtların içerik analiz ile incelemesi sonucunda, A grubu seyahat acentalarının kısa ve orta vadeli fon kaynağı olarak yalnızca banka kredilerini kullandıkları, bunun dışında kalan kısa ve orta vadeli fon kaynaklarını kullanmadıkları bulgulanmıştır. A grubu seyahat acentaları tarafından kullanılan uzun vadeli fon kaynakları ise, öz sermaye, uzun vadeli banka kredileri ve ota finansmandan oluşmaktadır. A grubu seyahat acentaları tarafından kullanılan finansman kaynakları Şekil 1. de gösterilmektedir.

Şekil 1. A Grubu Seyahat Acentaları Tarafından Kullanılan Finansman Kaynakları

İlgili literatürde işletmeler tarafından kullanılan, ticari krediler, stoklar karşılığı kısa vadeli krediler, sigorta şirketlerinin orta vadeli kredileri, makine ve teçhizat karşılığı orta vadeli krediler ve kiralama yoluyla sağlanan krediler gibi birçok kısa ve orta vadeli kredi bulunmasına rağmen, A grubu seyahat acentalarının yalnızca banka kredilerini kullanmaları dikkat çeken bir bulgu olarak değerlendirilmektedir. Araştırma kapsamında görüşülen seyahat acentalarından alınan yanıtlar doğrultusunda, seyahat acentalarının rezervasyonların büyük bir kısmını sezon öncesinde aldığı saptanmıştır. Acentalar, alınan rezervasyonlar kapsamında sağlanacak olan konaklama, ulaştırma, yeme içme gibi hizmetler için diğer turistik işletmelerle iş birliği yapmakta, bu işletmelere söz konusu hizmetler için ön ödeme yaparak hizmetleri teyit ettirmektedir. Bu nedenle, seyahat acentalarının sezon öncesinde yapılan ön ödemeleri karşılayabilmek için kısa ve orta vadeli fon kaynağı olarak başvurdukları en kolay yöntemin, ödeme planlarının ve faiz

oranlarının belli olması nedeniyle kısa ve orta vadeli banka kredilerini olduğu bulgulanmıştır. Seyahat acentaları, bankadan kredi alımı yoluyla borçlanmayı güvenli bir yol olarak değerlendirmektedir. Ayrıca ve kısa vadede alınan banka kredilerinin faiz oranlarının düşük olması, acentaları banka kredisi kullanmaları konusunda teşvik etmektedir. Bununla birlikte araştırma dâhilinde belirlenen diğer önemli bir bulgu ise, kaynak sıkıntısı çeken acentaların gerekli olması durumunda devlet teşviklerinden de yararlandıklarıdır.

Araştırma kapsamında irdelenen diğer bir konu ise, A grubu seyahat acentaları tarafından kullanılan uzun vadeli fon kaynaklarının hangileri olduğudur. A grubu seyahat acentalarının bir kısmının, faiz oranlarının yüksek olması ve turizm sektörünün dış etkenlerden oldukça fazla etkilenen bir sektör olması nedenleri ile uzun vadede borçlanmanın büyük riskler taşıdığını düşündüğü bulgulanmıştır. Bu tür işletmeler, uzun vadeli fon kaynağı olarak daha çok öz sermayeyi kullanmayı tercih etmektedir. Diğer A grubu acentaların ise, faiz ödemelerinin işletmenin likidite yapısını bozmadığı durumlarda, özellikle bina ve araç gibi taşınmaz malların alımında uzun vadeli banka kredilerini kullanmayı tercih ettiği saptanmıştır. Araştırma kapsamında saptanan diğer bir bulgu ise, seyahat acentalarının uzun vadeli banka kredilerini, şirketin öz sermaye yapısının her zaman uzun vadede fon oluşturmaya yeterli olmadığı durumlarda, kolay ulaşılabilir olması, ödeme planının belli olması ve kredi ödemelerinin gider olarak gösterilebilmesi gibi nedenlerle tercih ettikleri yönündedir.

Ayrıca görüşme yapılan seyahat acentalarının, uzun vadeli fon kaynaklarından biri olan oto finansmandan da yararlandığı saptanmıştır. Oto finansmandan yararlanan acentaların büyük bir kısmının aile şirketi olduğu belirlenmiştir. Aile şirketi olan seyahat acentalarında, diğer işletmelerin aksine, oto finansmanın gereği olan kardan gerekli payın şirkete aktarılması durumunda hiçbir sorunun yaşanmamaktadır. Oto finansmandan yararlanan acentaların özellikle kuruluş dönemlerinde bu kaynaktan yararlandıkları da, araştırma kapsamında saptanan diğer önemli bir bulgudur.

Aile şirketi olmayan seyahat acentaları ise, ön ödemeler için işletme bilançosunun uygun olduğu durumlarda oto finansmandan yararlandığı, fakat ortakların zamanı geldiğinde kardan pay almak istemeleri nedeniyle bu yöntemi çok fazla tercih etmedikleri saptanmıştır.

Araştırma kapsamında saptanan diğer bir önemli bulgu ise, görüşülen seyahat acentalarında, sorulara yanıt veren kişilerin daha çok muhasebe bölümünde çalışan kişiler ya da işletme sahibi olduğu yönündedir. Görüşülen hiçbir seyahat

acentasında, finans konularıyla ilgilenen ayrı bir finans departmanının olmadığı dikkat çekmektedir.

Sonuç

Finansal yönetim, yeni bir ürün üretmek, yatırım yapmak, dış kaynaklardan borç temin etmek ve işletme varlıklarını kullanmak gibi işletmenin varlığını devam ettirebilmesi için hayati önem taşıyan konularda gerekli kararların zamanında ve doğru bir şekilde alınmasını gerektiren önemli bir bölümdür.

Turizm işletmeleri, emek ve sermaye yoğun işletmelerdir ve bu nedenle turizm işletmelerinin, özellikle kuruluş aşamasından başlayarak, işletmenin varlığını sürdürdüğü her dönemde iyi bir finansal yönetime ihtiyacı bulunmaktadır. Çeşitli rolleri ile seyahat sektörünün ve dolayısıyla turizm endüstrisinin gelişimine katkı sağlayan ve bu yönüyle turizm işletmeleri içerisinde önemli bir yere sahip olan seyahat acentaları ise, özellikle kuruluş aşamasında mobilya ve ekipman alımları, işletme belgesi ve TÜRİSAB üyelik harcı, personel, kira ve yıllık işletme giderleri kalemi içinde yer alan birçok konu için çeşitli finansman kaynaklarına ihtiyaç duymaktadır. İşletmenin varlığını devam ettirebilmesi için hayati önem taşıyan bu tür giderlerin iyi hesaplanması ve işletme bütçesinin bu doğrultuda hazırlanması işletme başarısı açısından oldukça önemlidir. Diğer yandan, işletme giderlerinin hesaplanması ve bütçenin bu doğrultuda hazırlanması kadar, ihtiyaç duyulan fonların hangi kaynaklardan sağlanacağına karar vermek de oldukça önemli bir konudur.

Bu nedenle, araştırmanın ana amacı, A grubu Seyahat Acentaları tarafından kullanılan finansman kaynaklarının ve kullanım nedenlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırma için örneklem olarak belirlenen ve Kuşadası'nda bulunan 20 adet seyahat acentası ile görüşülmüştür. Yarı yapılandırılmış yüz yüze görüşme tekniği ile elde edilen veri, içerik analiz yöntemi ile incelenmiştir. Yapılan inceleme sonucunda, A grubu seyahat acentalarının kısa ve orta vadeli fon kaynağı olarak yalnızca banka kredilerini kullandıkları bulgulanmıştır. Seyahat acentaları tarafından kullanılabilir, ticari krediler, stoklar karşılığı kısa vadeli krediler, sigorta şirketlerinin orta vadeli kredileri, makine ve teçhizat karşılığı orta vadeli krediler ve kiralama yoluyla sağlanan krediler gibi birçok kısa ve orta vadeli kredi bulunmaktadır. Fakat seyahat acentaları, sezon öncesinde alınan rezervasyonlar için gerekli olan ön ödemeleri karşılamak amacıyla, ödeme planlarının ve faiz oranlarının belli olması gibi nedenlerle kısa ve orta vadeli banka kredilerini tercih etmektedir. Diğer yandan, seyahat acentaları için kısa ve orta vadeli fon kaynağı olarak banka kredilerinden yararlanmanın en akılcı yollardan biri olduğu

söylenebilir. Çünkü turizm endüstrisi, diğer endüstrilere göre gerek yurt içi gerek se yurt dışı olumsuzluklardan daha fazla etkilenmektedir ve bu durum, turistik talebin düşmesine neden olmaktadır. Dolayısıyla, kolay ikame edilebilir özellikte olan turistik ürünün yerini hemen bir diğeri alabilmektedir. Ayrıca gerekli olduğu durumlarda devlet teşviklerinden yararlanılmasının da, farklı fon kaynaklarına ihtiyaç duyan seyahat acentalarının rekabet gücünü artırabilecek bir yöntem olduğu düşünülmektedir. Diğer yandan kısa ve orta vadeli fon kaynakları grubunda yer alan, makine ve teçhizat karşılığı orta vadeli krediler ve kiralama yoluyla sağlanan krediler ise yapısı gereği seyahat acentalarına uygun olmaması nedeniyle kullanılmamaktadır. Seyahat acentaları emek yoğun işletmelerdir ve diğer işletmeler gibi ürün üretmek için herhangi bir makine ya da teçhizata ihtiyaç duymamaktadır. Dolayısıyla bir seyahat acentasının, herhangi bir makine ya da teçhizatı kiralamak ya da teminat göstermek yolu ile bir fon kaynağı oluşturması mümkün görülmemektedir.

Araştırma kapsamında seyahat acentalarının yalnızca kısa ve orta vadeli fon kaynaklarından değil aynı zamanda uzun vadeli fon kaynaklarında da yaralandığı tespit edilmiştir. Seyahat acentaları faiz oranlarının yüksek olması ve turizm sektörünün dış etkenlerden oldukça fazla etkilenen bir sektör olması nedenleri ile uzun vadede borçlanmayı riskli bulmaktadır. Bu tür işletmeler, uzun vadeli fon kaynağı olarak daha çok öz sermayeyi kullanmayı tercih etmektedir. Diğer yandan, faiz ödemelerinin işletmenin likidite yapısını bozmadığı durumlarda, özellikle bina ve araç gibi taşınmaz malların alımında uzun vadeli banka kredilerini kullanmayı tercih eden seyahat acentalarının da bulunduğu saptanmıştır. Seyahat acentaları, uzun vadeli banka kredilerini, şirketin öz sermaye yapısının her zaman uzun vadede fon oluşturmaya yeterli olmadığı durumlarda, kolay ulaşılabilir olması, ödeme planının belli olması ve kredi ödemelerinin gider olarak gösterilebilmesi gibi nedenlerle tercih etmektedir. Ayrıca, seyahat acentaları, uzun vadeli fon kaynağı türü olan oto finansmandan da yararlanmaktadır. Oto finansmandan yararlanan acentaların büyük bir kısmının aile şirketi olduğu dikkate çekmektedir. Çünkü aile şirketi olan seyahat acentalarında, oto finansmanın gereği olan kardan gerekli payın şirkete aktarılması durumunda hiçbir sorunun yaşanmamaktadır. Oto finansmandan yararlanan acentaların özellikle kuruluş dönemlerinde bu kaynaktan yararlandıkları da, araştırma kapsamında saptanan diğer önemli bir bulgudur. Aile şirketi olmayan seyahat acentaları ise, ön ödemeler için işletme bilançosunun uygun olduğu durumlarda oto finansmandan yararlanmakta, fakat ortakların zamanı geldiğinde kardan pay almak istemeleri nedeniyle bu yöntemi çok fazla tercih etmemektedir.

Sonuç olarak A grubu seyahat acentalarının, işletme için gerekli olan fonları, işletmenin öz sermayesi ve likidite durumuna göre, kısa ve orta vadede borçlanma

ya da uzun vadede işletme içi kaynaklardan temin etme yoluna gittiği tespit edilmiştir.

Turizm endüstrisinin terör, enflasyon, siyasi ortam, sağlık, döviz oranları ve doğal felaketler gibi birçok dış etkenden kolaylıkla etkileniyor olması, endüstride yer alan diğer işletmeler gibi seyahat acentalarını da dış kaynaklardan fon sağlama konusunda daha güvenli olması nedeniyle kısa vadeli borçlanmaya yöneltmektedir. Uzun vadede yüksek faiz oranları ile borçlanmak acentalar için olumsuz sonuçlar yaratabilmekte, hatta işletmenin finansal başarısızlıkla karşı karşıya kalması ile iflas ederek piyasadan çekilmesine kadar gidebilmektedir.

Diğer yandan alınan rezervasyonların sezon öncesinde gerçekleşmesi nedeniyle hizmet sağlayan diğer işletmelere yapılan ön ödemelerin gerekliliği, dış kaynaklardan borç temin etmeyi gerekli kılmaktadır. Bu durumlarda borçlanmanın kısa ve orta vadeli olması, hem daha az faiz ödenmesi hem de riskin daha az olması nedeniyle daha akılcı bir yol olarak değerlendirilmektedir.

Araştırma kapsamında saptanan diğer bir önemli bulgu ise, görüşülen seyahat acentalarında, sorulara yanıt veren kişilerin daha çok muhasebe bölümünde çalışan kişiler ya da işletme sahibi olduğu yönündedir. Görüşülen hiçbir seyahat acentasında, finans konularıyla ilgilenen ayrı bir finans departmanının olmadığı dikkat çekmektedir. Oysaki işletmenin varlığını devam ettirebilmesi açısından hayati önem taşıyan finansman konularının, alanında uzman finans yöneticileri tarafından yürütülüyor olması, işletme başarısı açısından oldukça önemlidir. Turistik ürünlerin tüketicilere ulaştırılmasında aracılık ederek, turizm endüstrisinde önemli bir yere sahip olan seyahat acentalarının da, işletmenin finans konuları ile ilgili profesyonel bir departman kurması ve alanında uzman kişileri istihdam etmesi, işletmenin başarısı ve geleceği için bir zorunluluk olarak görülmelidir. Seyahat acentalarının da kuruluş amacı diğer işletmeler gibi kar etmek ve varlığını devam ettirmektir. Dolayısıyla işletmenin finans konuları ile ilgili alınacak kararlar işletme için hayati önem taşımaktadır. Finansal yönetimin profesyonel kişiler aracılığı ile yürütülmesi, mevcut fon kaynaklarının işletme menfaatleri doğrultusunda değerlendirilmesine ve bu sayede karlılığının üst seviyelere taşınmasına katkı sağlayacağı ortadadır. Böylelikle, turizm piyasasının zorlu rekabet ortamı içinde varlığı devam ettiremeye çalışan seyahat acentasının rekabet üstünlüğü sağlaması bakımından önemli bir adım atılmış olacağı göz ardı edilmemelidir.

KAYNAKLAR

Agnes, L. D. ve Lattin, T.W. (2007), *Hospitality Financial Management*, New Jersey: Jonh Willey & Sons Inc.

Akmeşe, H. (2016), *Otel İşletmelerinde Finansal Yönetim, Maliyet Yönetimi, Bütçeler ve Fizibilite Çalışmaları, Otel İşSermaye Piyasası Aracı Olarak Risk Sermayesi ve Türk Sermaye Piyasasında Uygulanabilirliğetciliği İçinde* (192-211), Konya: Eğitim Kitapevi.

Aypek, N. (1998). *Sermaye Piyasası Aracı Olarak Risk Sermayesi ve Türk Sermaye Piyasasında Uygulanabilirliği*, Ankara: KOSGEB, TÜBİTAK Matbaası.

Berk, N. (2000) *Finansal Yönetim*, İstanbul: Türkmen Kitap Evi.

Ceylan, A. (2002). *Finansal Teknikler*, Bursa: Ekin Kitapevi Yayınları.

Çolakoğlu, O. ve Çolakoğlu, Ü. (2007). *Seyahat Acentaları Yönetimi*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Donaldson, H. W. (1971). *Financial Management*, Boston.

Fabozzi, J. (1996). *Bond Markets, Analysis and Strategies*, New Jersey: Prentice Hall.

Fisch, J. (1997). *Fixed Income Securities*, London: Euromoney Pub.

Hales, J. A. (2005). *Accounting and Financial Analysis in The Hospitality Industry*, USA: Elsevier Pub.

Işıklar, E. (2000). *Regresyon Analizine Giriş*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

İçöz O. (2009). *Seyahat Acentaları ve Tur Operatörlüğü Yönetimi*, Ankara: Turhan Kitapevi.

İslamoğlu, H.A. ve Alnıaçık, Ü. (2013). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*, İstanbul: Beta Yayıncılık.

İşeri, M., (2005). Sorularla İşletme Finansmanı, *T.C. İstanbul Kültür Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Kobi Danışma Birimi*, 1-27.

Kozak, M. (2014). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayımlar Teknikleri*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Mengütürk, M. (1994). *International Finance*, İstanbul: Literatür Yayıncılık.

Mısırlı, İ. (2006). *Seyahat Acentacılığı Ve Tur Operatörlüğü*, Ankara: Detay Yayıncılık.

Özenç Uçak, N. (2000). Sosyal Bilimler ve Kütüphanecilik Alanında Nitel Araştırma Yöntemlerinin Kullanımı, *Bilgi Dünyası*, 1(2), 255-279.

Philips, P.A. ve Moutinho, L. (1998). *Strategic Planning Systems in Hospitality Industry And Tourism*, London: CABI Publishing.

Smith, J. ve Smith, R., (2000). *Entrepreneurial Finance*, USA: John Wiley & Sons Public.

Stern, J. ve Chew, D. (1992). *The Revolution in Corporate Finance*, Cambridge: Blackwell Publishing.

Tanyas, B. (2014). Nitel Araştırma Yöntemlerine Giriş: Genel İlkeler Ve Psikolojideki Uygulamaları, *Eleştirel Psikoloji Bülteni*, 5, 25-38.

Titman, S., Keown, A. J. ve Martin, J. D. (2003). *Financial Management: Principles And Applications*, USA: Pearson Education.

Tuller, L. (1994). *The Complete Book of Raising Capital*, New York: Mcgraw-Hill Inc.

Türksoy, A. (2007). Konaklama İşletmelerinde Mali Başarısızlığa Yol Açan Etmenler, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 7(1), 99-115.

TÜRSAB, <http://www.tursab.org.tr/tr/seyahat-acentalari/seyahat-acentasi-arama?search=1>, (22.02.2016).

Uludağ, İ. ve Arıcan, E. (2001). *Finansal Hizmetler Ekonomisi (Piyasalar-Kurumlar-Araçlar)*, Ankara: Beta Yayınları.

Van Horne, J. C (2000). *Fundamentals of Financial Management*, California: Stanford University Press.

Weston, F., Besley, S. ve Brigham, F. (1993), *Essentials of Managerial Finance*, USA: The Dryden Press

Willner, R., (1996), “A New Tool For Portfolio Managers: Level, Slope And Curvature Durations, *The Journal of Fixed Income*, 6(1), 48-59.

Zarakolu, A. (1999). *Bankacılar İçin Para ve Kredi Bilgisi*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları.